

Cacofonies, repeticions i redundància

JOSEP RUAIX I VINYET

En el present treball ampliem el que explicàvem en el nostre manual Obs/2, pp. 131-133, dins el capítol dedicat a «Defectes estilístics freqüents» i, més concretament, dins l'apartat dedicat a «Defectes contra la bellesa», defectes que tenen com a denominador comú una manca de bon gust, de proporció, de coherència. Per una banda, estudiem les cacofonies i les repeticions, i, per l'altra, la redundància. Ho fem oferint abundosos exemples, degudament classificats (i, dins cada grup, solem seguir l'ordre de recopilació dels exemples). Com de costum, primer donem, entre cometes, l'exemple defectuós, subratllant-hi allò que cal corregir-hi; després citem, sumàriament, la font de l'exemple (excepte en algun cas en què no és pertinent) i, si cal, hi posem alguna explicació; finalment, oferim l'exemple arreglat¹ (sovint, en forma abreujada). Com que són exemples reals, a vegades hi apareixen altres defectes o incorreccions, que també advertim i esmenem.

1. Cacofonies, repeticions

Dèiem allí que el defecte més flagrant contra la bellesa són les cacofonies o sons desagradables, concretament els que resulten de la repetició d'uns mateixos fonemes; també esdevenen desagradables les repeticions de mots o expressions si no hi ha alguna causa que ho justifiqui. En aquest apartat, classifiquem els exemples en tres tipus: a) repeticions de sons; b) repeticions de mots idèntics o amb simples variants morfològiques; c) repeticions de mots que comparteixen la mateixa arrel.

a) Repeticions de sons

Heus ací alguns exemples en què es repeteixen uns mateixos sons:

- 1) «... la no conformitat de la realitat amb la radicalitat evangèlica» (redacció d'un alumne de teologia; s'hi repeteixen els sons de la desinença *-itat*) > ... **el fet que la realitat no es conformi amb la radicalitat evangèlica.**
- 2) «Hi ha, és clar, alguna diferència: ací tot és nou, flamant, sense cap rastre d'arqueologia ni de decrepitud, sense cap vestigi d'antiguitat ... El gust general de la gent és, a més, més modest» (Pla, OC 34, p. 132; repetició del so *és* i també del mot *més*) > ... **El gust general de la gent és, d'altra banda, més modest.**
- 3) «En aquest moment fa gairebé un mes que el decret sobre contingents fou dictat i encara no ha estat possible posar-lo en marxa. Sembla que ha caigut enormement

1. Diem «arreglat» perquè, tractant-se d'estilística, no sempre els defectes s'han d'esmenar de forma absoluta, total, sinó que pot ser suficient fer-los minvar fins que el text assoleixi un nivell acceptable.

malament en l'ambient dels empleats d'aquest ministeri» (Pla, OC 42, p. 231) > ... **Sembla que ha caigut molt malament en l'ambient dels empleats d'aquest ministeri.**

Altres exemples d'aquest tipus es troben en el manual Obs/2, p. 129, apartat que tracta del defecte anomenat abstractisme. Vegeu també Obs/1, pp. 89-90.

b) Repeticions de mots idèntics o amb simples variants morfològiques

Heus ací ara una bateria d'exemples en què es repeteixen mots idèntics o que presenten simples variants morfològiques:

- 1) «En conclusió, el que és cert és que és necessari que la gramàtica normativa sigui aquí més completa i més explícita» (J. Solà, *Sintaxi normativa...*, p. 189) > **En conclusió, el cert és que cal que la gramàtica normativa sigui ...**
- 2) «Déu és creador de tot, fins i tot de les coses fetes per l'home» (esborrany d'un text escolar; aquest cas –és a dir, que en una frase hi hagi el mot *tot* i l'adv. *fins i tot*– és relativament freqüent; la solució és reduir l'adverbi a la forma *fins*) > **Déu és creador de tot, fins de les coses fetes per l'home** / «Sí senyor. Ho he vist, a més a més, estant a França. M'he pogut adonar de la satisfacció que en tots els medis, fins i tot en els medis intel·lectuals, ha produït l'adjudicació del Premi Nobel a François Mauriac» (Pla, OC 33, p. 241) > ... **la satisfacció que en tots els medis, fins en els medis intel·lectuals ...**
- 3) «Ja feia temps que desitjava fer un temps intensiu de formació permanent» (redacció d'un alumne de teologia; la substitució del mot repetit comportarà més canvis en el context) > **Ja feia temps que desitjava passar una temporada intensiva de formació permanent.**
- 4) «Descriure algunes situacions en què s'ha mentit i assenyalar els motius que han portat a mentir, a fi de reconèixer que ...» (esborrany d'una guia didàctica) > **Descriure algunes situacions en què s'ha mentit i assenyalar els motius que han portat a fer-ho, a fi de reconèixer que ...**
- 5) «Han sorgit dubtes sobre interpretacions sobre aquest ensenyament» (sentit a dir) > **Han sorgit dubtes sobre interpretacions a propòsit d'aquest ensenyament** / «El seu llibre sobre la guerra, en el qual analitza la intriga Foch-Poincaré, és convincent. Sobre el que aquest llibre conté sobre l'armistici i el tractat de Versalles, se n'haurien d'escriure moltes coses» (Pla, OC 33, p. 587) > **El seu llibre sobre la guerra, en el qual analitza la intriga Foch-Poincaré, és convincent. A propòsit del que aquest llibre conté referent a l'armistici i el tractat de Versalles ... / «L'edifici és baix, de pedra daurada,**

- i sobre la façana hi ha una làpida sobre la qual hi ha inscrits els noms de les persones que l'han afavorida» (d'un original, abans de ser corregit) > *L'edifici és baix, de pedra daurada, i sobre la façana hi ha una làpida damunt la qual hi ha inscrits els noms ...*
- 6) «Un nou Liceu d'estil clàssic i tecnologia moderna. Aquest és el resum de les opinions expressades ahir per una seixantena de persones a través d'una enquesta publicada en aquestes mateixes pàgines. Aquest sentit majoritari no exclou, però, altres opinions minoritàries però dignes de ser tingudes en compte» (Avui, 4-2-1994, p. 2) > *Un nou Liceu ... en aquestes mateixes pàgines. Ara bé, aquest sentit majoritari no exclou altres opinions minoritàries però dignes de ser tingudes en compte.*
- 7) «Però des de quina perspectiva es podia abordar el tema de la tesina? Doncs, des de la relació entre Déu i l'home. Ja tenim, doncs, el tema de la tesina» (redacció d'un alumne de teologia; de passada hi traurem una coma) > *Però des de quina perspectiva es podia abordar el tema de la tesina? Doncs des de la relació entre Déu i l'home. Ja tenim, per tant, el tema.*
- 8) «Des d'una altra perspectiva, Umberto Eco (1991) destaca la possibilitat que dóna l'ordinador de fondre dins d'un text d'altres escrits d'abans o de tota mena» (D. Casany, *La cuina de l'escriptura*, p. 36; de les cinc preposicions *de* que es troben molt a prop les unes de les altres, en traurem dues d'innecessàries) > *Des d'una altra perspectiva, Umberto Eco (1991) destaca la possibilitat que dóna l'ordinador de fondre dins un text altres escrits d'abans o de tota mena.*
- 9) «I ja que, a nivell filosòfic, ja fa sis anys que ...» (redacció d'un alumne de teologia; de passada hi canviarem l'expressió impròpia *a nivell*) > *I com que, des del punt de vista filosòfic, ja fa sis anys que ...*
- 10) «Fundat l'Institut d'Estudis Catalans el 1907, el 1911 es forma la Secció Filològica» (B. Joan, *Hist. de la ll. cat.*, p. 183; de passada hi farem un altre retoc) > *Fundat l'Institut d'Estudis Catalans en 1907, al cap de quatre anys es forma la Secció Filològica.*
- 11) «Intentaré d'alguna manera explicar en aquesta redacció el que m'agradaria fer com a tesina. De fet, no tinc una idea clara del que vull fer» (redacció d'un alumne de teologia; de passada refarem tota la clàusula i evitarem l'ús d'expressions de moda: *intentar, d'alguna manera*) > *En aquesta redacció miraré d'explicar una mica el que m'agradaria de fer com a tesina. En realitat, no tinc una idea clara del que vull fer.*
- 12) «El text de les *Orientacions lingüístiques* de Catalunya Ràdio –un document de treball intern– està integrat per un conjunt de criteris lingüístics i estilístics que integren el model de llengua adoptat per Catalunya Ràdio ...» (D. Casals, *El català en antena*, p. 77) > *El text de les Orientacions lingüístiques de Catalunya Ràdio –un document de treball intern– és compost per un conjunt de criteris lingüístics i estilístics que integren el model de llengua adoptat per Catalunya Ràdio ...*
- 13) «Si una estrella com el Sol neix a prop d'una de molta més massa, aquesta li erosiona el disc circumestellar i li evita que se li formin planetes» (d'un original, abans de ser corregit; de passada hi canviarem el pronom feble) > *... aquesta li erosiona el disc circumestellar i evita que s'hi formin planetes.*
- 14) «A mesura que s'han anat recuperant les obres d'Arnau de Vilanova, els estudiosos han pogut constatar que, efectivament, aquella sentència era parcial, poc fidel a les obres d'Arnau de Vilanova» (d'un original, abans de ser corregit) > *A mesura que s'han anat recuperant les obres d'Arnau de Vilanova, els estudiosos han pogut constatar que, efectivament, aquella sentència era parcial, poc fidel a les obres de l'autor.*
- 15) «En aquest capítol 20 el profeta dissenya aquest fresc d'història com una història d'infidelitats amb la idolatria. És el que fa en els c. 16 i 23, dos dels més famosos capítols de tot el llibre d'Ezequiel» (d'un original, abans de ser corregit; de passada hi retocarem una abreviatura) > *En aquest capítol 20 el profeta dissenya aquest fresc històric com una història d'infidelitats amb la idolatria. És el que fa en els capítols 16 i 23, dos dels més famosos de tot el llibre d'Ezequiel.*
- 16) «El context patristic, aleshores, adquireix un valor hermenèutic. Esdevé eina hermenèutica per a interpretar el text, atesa la contemporaneïtat entre el text i la font patristica» (d'un original, abans de ser corregit) > *El context patristic, aleshores, adquireix un valor hermenèutic. Esdevé eina per a interpretar el text ...*
- 17) «Ja hem vist quina utilitat té el mòbil en la convocatòria de manifestacions i de concentracions: un gran poder de convocatòria» (d'un original, abans de ser corregit) > *Ja hem vist quina utilitat té el mòbil a l'hora de convocar manifestacions i concentracions: un gran poder de convocatòria.*
- 18) «La intenció de Mr. Ellers fou primer mostrar-nos el pont de George Washington. Anàrem primer a Manhattan travessant el Lincoln Tunnel, seguirem després, paral·lelament al Hudson, en gairebé tota la seva extensió, l'avinguda de Riverside Drive» (Pla, OC 34, p. 125) > *La intenció de Mr. Ellers fou primer mostrar-nos el pont de George Washington. Anàrem, per començar, a Manhattan ...*
- 19) «El senyor Badia ha fet un discurs excel·lent que ha fet una gran impressió a la Cambra, fins a l'extrem que es pot dir que, en aquesta legislatura, aquest debut és el més excel·lent» (Pla, OC 41, p. 504) > *El senyor Badia ha fet un discurs excel·lent que ha causat una gran impressió a la Cambra, fins a l'extrem que es pot dir que, en aquesta legislatura, aquest debut és el millor.*
- 20) «D'altra banda, són qui-sap-los els termes corresponents a la segona declinació llatina que ...» (d'un original, abans de ser corregit) > *D'altra banda, són bastants els termes corresponents a la segona declinació llatina que ...*

c) Repeticions de mots que comparteixen la mateixa arrel

Heus ací ara una sèrie d'exemples de mots diferents però que comparteixen una mateixa arrel i que, per tant, formen part d'una mateixa família etimològica:

- 1) «El núvol de fum perfumat era vist com a símbol de la pregària que s'enlaira a la presència de Déu» (BCI, 1ª ed., p. 506; repetició del radical *fum*; en la segona edició de l'obra la repetició fou esmenada) > *El núvol de fum olorós era vist com a símbol ...*
- 2) «Els sagraments alimenten i vivifiquen la vida de l'Església» (redacció d'un alumne de teologia; el v. *vivificar* i el subst. *vida* són emparentats etimològicament) > *Els sagraments alimenten i vivifiquen l'Església.*
- 3) «microscopi de rastreig: microscopi la imatge del qual és formada per un raig de llum o d'electrons que escombra sistemàticament el sistema observat» (Termcat, *La normalització terminològica...*, p. 355) > ... *que escombra sistemàticament l'objecte observat.*
- 4) «D'altra banda, [...] convé advertir que alguns usuaris abusen de l'ús d'aquests dos verbs per evitar la utilització del verb *estar* ...» (d'una gramàtica, abans de ser corregida; els mots *usuari*, *abusar* i *ús* pertanyen a la mateixa família etimològica) > ... *convé advertir que alguns usuaris abusen d'aquests dos verbs per evitar el verb estar ...* / «Aquesta tendència a perdre usos de *ser* a costa de l'avanç de *estar* es pot detectar també en les poblacions més populoses de Catalunya, com ara Barcelona, especialment en les generacions més joves ...» (ib.; els mots *població* i *populós* pertanyen a la mateixa família etimològica) > ... *es pot detectar també en les poblacions més grans de Catalunya ...*
- 5) «Ens trobem davant un text afegit? La falta de correspondència podria ser un indici indicatiu» (d'un text, abans de ser corregit; els mots *indici* i *indicatiu* pertanyen a la mateixa família etimològica) > ... *La falta de correspondència podria ser-ne un indici.*
- 6) «Entre l'arrelament social i l'èxit en els estudis hi ha una interrelació» (original d'un article, abans de ser corregit, abril 2002; la prep. *entre* i el prefix *inter-* pertanyen a la mateixa família etimològica) > *Entre l'arrelament social i l'èxit en els estudis hi ha una relació.*
- 7) «De la resta de poblacions del Moianès, només hi ha constància de la intenció d'intentar introduir-la [la Festa de l'Arbre Fruiter] a l'Estany l'any 1916» (d'un original, abans de ser corregit; els mots *intenció* i *intentar* pertanyen a la mateixa família etimològica) > ... *només hi ha constància de la intenció d'introduir-la ...* / «A aquestes qüestions tractarem de respondre en els següents apartats. Els dos primers, destinats a analitzar sengles punts clau que havien anat l·ligats a la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter ...» (ib.) > ... *Els dos primers, destinats a analitzar sengles punts clau que havien anat vinculats a la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter ...* / «Composició dels òrgans organitzadors de la Festa de l'Arbre Fruiter» (ib.) > *Composició dels òrgans responsables de la Festa de l'Arbre Fruiter.*

- 8) «No puc negar que és simpàtic. Té una mena d'atractiu personal que acaba atraient-te» (J. Agut, *Rosa de foc*, p. 46) > ... *Té una mena d'atractiu personal que acaba captant-te* (o bé *seduint-te*).
- 9) «Les carreteres de principis de segle eren estretes i pedregoses, transitades per carros i transeünts que es desplaçaven lentament pels petits poblets de la Plana. Recordo que per a anar a Vic, a mercat, tardàvem una hora llarga. A part de les llargues caminades, la canalla de l'època voltàvem per les rieres i rierols del poble a buscar verga» (d'un original, abans de ser corregit; els mots *transitar* i *transeünts* pertanyen a la mateixa família etimològica; quant a *petits poblets*, es tracta d'una redundància, perquè *poblet* ja inclou la idea de 'petit') > *Les carreteres de principis de segle eren estretes i pedregoses, transitades per carros i vianants que es desplaçaven lentament pels petits pobles de la Plana. Recordo que per a anar a Vic, a mercat, tardàvem més d'una hora* (o bé *tardàvem una hora ben bona*). *A part de les llargues caminades ...* / «Allí fou on jo vaig aprendre la poca lletra que conec i les quatre operacions bàsiques de la matemàtica moderna. [...] El mestre ens feia sortir un per un a la pissarra i plantejava problemes matemàtics que calia resoldre amb força rapidesa» (ib.; de passada notem la impropietat: les quatre operacions bàsiques no són de la «matemàtica moderna» sinó de la matemàtica –o, millor, aritmètica– de sempre) > ... *i les quatre operacions bàsiques de l'aritmètica.* [...] *El mestre ens feia sortir un per un a la pissarra i plantejava problemes de càlcul que calia resoldre.*
- 10) «Convé delimitar els límits semàntics dels sufixos cultes» (X. Rull, *La formació de mots*, p. 270) > *Convé fixar els límits semàntics dels sufixos cultes.*
- 11) «Preveure que un equip de fotògrafs fotogràfin els edificis estudiats» (d'un original, abans de ser corregit) > *Preveure que un equip de fotògrafs retratin els edificis estudiats.*
- 12) «És possible que les diferències en l'adaptació puguin deure's a una raó cronològica ...» (X. Rull, *Els estrangerismes del català*, p. 149; l'adj. *possible* i el v. *poder* comparteixen etimologia) > *És possible que les diferències en l'adaptació es deguin a una raó cronològica ...* / «El director de la processó ... com també els responsables de cada element ... reten compte al Patronat del bon funcionament dels quadres que supervisen i fan les propostes corresponents per a millorar-los o per a solucionar els possibles imprevistos que hi puguin haver» (M. Serrà, *Verges*, p. 66) > ... *o per a solucionar els possibles imprevistos* (o bé *o per a solucionar els imprevistos que hi puguin haver*).

2. Redundància

Un altre defecte, més o menys vistent, contra la bellesa és la redundància o repetició inútil de mots (o de signes) que,

encara que, quant a la forma, no són idèntics o amb la mateixa arrel, vénen a dir el mateix (és a dir, tenen un significat semblant). Classifiquem els exemples² en tres tipus: a) redundància gràfica; b) redundància de tipus gramatical; c) redundància de tipus lèxic.

a) Redundància gràfica

Heus ací exemples de redundància purament gràfica (és a dir, que no es reflecteix en la lectura o pronúncia):

- 1) «Un, dos, tres, etc....» (l'abreviatura *etc.* ja vol dir el mateix que els punts suspensius, o viceversa; aquest defecte és bastant freqüent) > *Un, dos, tres, etc.* (o bé *Un, dos, tres...*).
- 2) «el Iion Congrés Litúrgic de Montserrat, el rei Ferran VIIè, el segle XIIè» (vegeu CC/1, p. 164: les xifres romanes ja indiquen clarament que els numerals s'han de llegir com a ordinals) > *el II Congrés Litúrgic de Montserrat, el rei Ferran VII, el segle XII*

b) Redundància de tipus gramatical

Heus ací exemples de redundància gramatical, és a dir, aquella que afecta mots o construccions estudiats en la gramàtica (en alguns casos es poden considerar pleonasmes):

- 1) «Hom creu que els ministres han donat un vot de confiança al senyor Lerroux per a elaborar aquesta declaració ministerial. Per tant, doncs, hom suposa que després de dedicar el Congrés, en la sessió d'avui, un quart a la discussió d'actes, s'entrarà francament al debat polític ...» (Pla, OC 41 [llibre publicat en 1982], p. 482; ús de dues partícules il·latives que signifiquen el mateix; aquest és el primer cas, cronològicament, en què hem detectat aquesta redundància, que després ha proliferat molt) / «Per tant, doncs, si l'examen d'un cas determinat ens demostra ...» (Freud, *Escrits de crítica de la cultura*, trad. d'A. Quintana, any 1984, p. 307) > *Per tant, si l'examen d'un cas determinat ens demostra ...* / «Per tant, doncs, el temps que cal esperar per a demà és el següent» (sentit molt sovint per televisió en boca d'un «home del temps») > *Per tant, el temps que cal esperar ...* / «Veiem, per tant, doncs, com la concepció de llengua minoritària depèn fonamentalment d'aspectes quantitius i demogràfics» (J. Sedó, *La anormalitat lingüística...*, pp. 16-17) > *Veiem, per tant, com la concepció de llengua minoritària ...*
- 2) «Finalment voldria dir, per acabar, que ...» (redacció d'un alumne de teologia; l'adv. *finalment* i la loc. adv. *per acabar* són sinònims) > *Finalment voldria dir que ...* (o bé *Voldria dir, per acabar, que ...*).
- 3) «... intentant de no caure massa en les exageracions de l'època barroca» (Rovira Bellosó, *Societat i Regne*, p. 127; aquí l'adv. *massa* és clarament redundant, encara que no

s'afegeixi a un altre mot del mateix significat) > ... *intentant de no caure en les exageracions de l'època barroca* / «És per això que hem d'assenyalar fins a quin punt ...» (ib., p. 134; com s'explica en Obs/2, pp. 115-116, parlant de les oracions equacionals, es pot considerar també un cas de redundància l'estructura 'és per això que' [per altra banda, d'influència francesa] en lloc de la loc. *per això*) > *Per això hem d'assenyalar fins a quin punt ...*

- 4) «Ens parla de les zones on abunden els noms de formació expressiva, com és ara, per exemple, Sardenya» (A. Jané, *Del "Quadern de Barcelona"* (3), p. 26; *com és ara* i *per exemple* són locucions sinònimes) > *Ens parla de les zones on abunden els noms de formació expressiva, com és ara Sardenya* (o bé *Ens parla de les zones on abunden els noms de formació expressiva, per exemple, Sardenya*).
- 5) «Es pot dir que en el derivat només hi ha una única arrel, mentre que en el compost n'hi ha dues o més» (Mestres et al., *Manual d'estil*, 3ª ed., p. 148; sobre l'abús del mot *només*, vegeu Obs/1, pp. 88-94) > *Es pot dir que en el derivat hi ha una única arrel ...* / «És molt difícil recuperar la fama perduda. La fama només es perd una sola vegada» (*Vacarisses*, agost 2000) > ... *La fama es perd una sola vegada.* / «Tant de talent ve només d'un sol home i és per a tots i cadascun de nosaltres individualment, com si fóssim l'únic espectador a qui s'adreça la història que –silenci– comença a explicar-nos» (*Avui*, 28-8-2003, p. 53) > *Tant de talent ve d'un sol home ...* / «La llei de política lingüística només té poder coercitiu en molt pocs àmbits» (*El Temps*, 21-6-2005, p. 80; la idea restrictiva de l'adv. *només* ja és expressada pel conjunt *en molt pocs àmbits*) > *La llei de política lingüística té poder coercitiu en molt pocs àmbits.* / «El desert, per tant, no només és tan sols un lloc on creix la nostra fe, sinó que també esdevé la pàtria de la contemplació» (T. Dajczer, *Espiritualitat de Natzaret*, trad. de X. Bordas, p. 151; l'adv. *només* i la loc. adv. *tan sols* són sinònims; com que abans surt el mot *tant*, canviarem *tan sols* per *solament*) > *El desert, per tant, no solament és un lloc on creix la nostra fe ...* / «Hi ha molts organistes diplomats que només saben tocar peces de concert, però no els demaneu d'acompanyar el cor, d'improvisar, de transportar, d'inventar un acompanyament» (d'un original, abans de ser corregit; la idea restrictiva de l'adv. *només* ja és expressada pel context) > *Hi ha molts organistes diplomats que saben tocar peces de concert, però no els demaneu d'acompanyar el cor, d'improvisar, de transportar, d'inventar un acompanyament.*
- 6) «L'hospital-asil s'acabà el 1892 i costà 92.000 pessetes, inclòs el mobiliari. [...] Des de fa pocs anys l'antic hospital és ara el casal del poble» (A. Manent, *En un replà del meu temps*, pp. 189-190; l'expressió *des de fa pocs anys* ja implica el significat de l'adv. *ara*; de passada hi farem un parell de retocs més) > *L'hospital-asil s'acabà en 1892 i costà 92.000 pessetes, incloent-hi el mobiliari. [...] Des de fa pocs anys l'antic hospital és el casal del poble.*

2. Val a dir que també sortien exemples de redundància en el nostre article «Improprietats lèxiques (nova versió)», publicat dins l'anterior número de LLENGUA NACIONAL, pp. 17-28.

- 7) «L'orientació metodològica de la gramàtica [de Wheler *et al.*] és descriptiva i pràctica. No cal, doncs, cercar-hi marcs teòrics explícits ni una adscripció teòrica determinada, tot i que, ça com lla, de tant en tant n'afloren reminiscències» (*Estudis Romànics*, XXIII, any 2001, p. 300; les locucions adverbials ça com lla i de tant en tant són sinònimes) > ... *tot i que ça com lla* n'afloren reminiscències.
- 8) «Sabem que la metal·licitat galàctica va anar creixent d'ençà de l'inici. El càlcul dóna que fins al cap de 5.000 o 6.000 milions d'anys no va arribar a ser d'un 60 % de la que hi ha ara a la regió del Sol. A més, hem d'afegir-hi, encara, que la metal·licitat no és homogènia al llarg de les zones, ja que pot presentar concentracions» (d'un original, abans de ser corregit) > *Sabem ... a la regió del Sol. A més, hem d'afegir-hi que la metal·licitat ...*
- 9) «A partir del v. 59 endavant es retorna a la metàfora esponsal» (d'un original, abans de ser corregit) > *A partir del v. 59* (o bé *Des del v. 59 endavant*) *es retorna a la metàfora esponsal.*
- 10) «Veure el fill del rei captant devia ser un espectacle que degué atraure l'atenció de moltes persones» (A. Parareda, *Buda*, p. 98; la primera perífrasi 'devia + verb' ja val també per a l'oració subordinada que ve després i, per tant, no cal repetir-la) > *Veure el fill del rei captant devia ser un espectacle que atreia l'atenció de moltes persones.*
- 11) «Un dels trets característics principals de l'actual Vilafranca és el seu mercat setmanal. L'origen se situa en el redós de la torre Dela, on s'hauria construït una casapalau pel comte Ramon Berenguer I i a davant tindria una plaça, probablement l'indret on se celebraria un mercat» (d'una publicació de Vilafranca del Penedès; l'adv. *probablement* i el mode verbal condicional expressen la mateixa idea de probabilitat) > ... *i a davant tindria una plaça, l'indret on se celebraria un mercat* (o bé *i a davant tindria una plaça, probablement l'indret on se celebrava el mercat*).
- 12) «Després d'haver analitzat les principals diferències dels països d'origen dels nostres alumnes, cal reflexionar sobre els diferents tipus d'immigració» (*Reviscola*, Valls, juny 2005, p. 5; de passada hi canviarem una preposició) > *Després d'analitzar* (o bé *Havent analitzat*) *les principals diferències entre els països d'origen dels nostres alumnes ...*
- 13) «Suposo que avui deuré rebre l'altra carta» (d'un original, abans de ser corregit; el v. *suposar* i la perífrasi 'deure + infinitiu' expressen la mateixa idea de suposició) > *Suposo que avui rebré l'altra carta* (o bé *Avui deuré rebre l'altra carta*).
- 14) «Trobo una mica anormal que no m'hagin demanat el meu parer sobre el nou Auditori» (*Avui*, 2-11-1995, p. B5; redundància o pleonasme: el mateix terme, representat per un pronom feble i per un adj. possessiu) > *Trobo una mica anormal que no m'hagin demanat el parer* (o bé *que no hagin demanat el meu parer*) *sobre el nou Auditori* / «Això podia escandalitzar l'any 1939, sobretot si
- ho deia una dona tan jove, que se n'havia anat de casa amb un home que ben bé li podia ser son pare, i per això va ser que la família, tret de l'àvia Eleanora, que deia que tots estàvem carregats de romanços, hi va trencar les relacions oficialment» (M. Aritzeta, *Perfils de Nora*, pp. 182-183) > ... *un home que ben bé li* podia ser *pare* (o bé *un home que ben bé podia ser son pare*), *i per això ...*
- 15) «Pertot arreu s'esdevé que hi ha un nombre determinat de persones que es van obrir pas a la vida començant venent diaris o rentant plats» (Pla, OC 34, p. 384; es considera una redundància posar dos gerundis seguits formant perífrasi; de passada hi canviarem una preposició) > *Pertot arreu s'esdevé que hi ha un nombre determinat de persones que es van obrir pas en la vida de bon principi venent diaris o rentant plats* / «El Congrés ha passat tota la tarda i la més gran part de la sessió de la nit continuant discutint el Pressupost d'Instrucció Pública» (Pla, OC 41, p. 764) > *El Congrés ha passat tota la tarda i la més gran part de la sessió de la nit continuant la discussió del Pressupost d'Instrucció Pública.*
- 16) «En efecte, en tot cos físic les parts diferents que el componen estan mancades d'independència i de personalitat, i subsisteixen només com a parts en el tot. En canvi, en un cos moral els diversos membres existeixen independentment els uns dels altres sense cap més altre principi d'unitat que la tendència comuna vers un mateix fi, a la consecució del qual cooperen tots a la vegada» (G. Brasó, *Litúrgia i espiritualitat*, p. 118; *cap més* i *cap altre* són sinònims i no es poden sobreposar) > ... *sense cap més principi* (o bé *sense cap altre principi*) *d'unitat ...*
- 17) «Amb els actuals mitjans tècnics, les malalties del sistema nerviós poden ser ben determinades i fins i tot sovint solucionades. Tanmateix, però, moltes de les alteracions neurològiques que apareixen no es poden guarir completament» (ex. fornit per Carles Riera) > *Amb els actuals ... i fins i tot sovint solucionades. Tanmateix, moltes de les alteracions neurològiques ...*

c) Redundància de tipus lèxic

Heus ací, finalment, exemples de redundància de tipus lèxic, és a dir, entre mots o expressions que (almenys un dels que integren la combinació) no solen estudiar-se en les gramàtiques sinó que llur significat es troba en els diccionaris:

- 1) «Amb la gramàtica que segueix a continuació, l'autor acusa els contrastos i les contradiccions de la llengua catalana, dels quals acaba de fer un retrat realista» (Badia i Margarit, *Gram. de la ll. cat.*, p. 31; el v. *segueix* ja vol dir que es troba a continuació) > *Amb la gramàtica que ve a continuació, l'autor ...* / «Vegeu els exemples que segueixen a continuació» (ib., p. 207) > *Vegeu els exemples que segueixen* / «Confio que els poemes que segueixen a continuació d'aquestes notes introductòries siguin una mostra prou interessant i variada per a donar a conèixer ...» (C. Forner, *Besllums*, p. 23) > *Confio que els poemes que vénen a continuació d'aquestes notes introductòries ...*

- 2) «... ambdues col·locacions no són optatives de lliure elecció, sinó regulades per la natura de la forma verbal» (Badia i Margarit, *Gram. de la ll. cat.*, p. 467; els termes *optatiu* i *de lliure elecció* volen dir el mateix) > ... ambdues col·locacions no són **optatives**, sinó regulades ... (o bé ... ambdues col·locacions no són **de lliure elecció**, sinó regulades ...).
- 3) «Si el Senat fa gaires sessions més com aquestes, la classe política es pre-jubilarà abans d'hora per culpa de la columna vertebral» (*Avui*, 28-9-1994, p. 60; és evident que *pre-jubilar-se* ja vol dir 'jubilar-se abans d'hora') > ... la classe política es **jubilarà abans d'hora** per culpa de la columna vertebral.
- 4) «... la revelació cristiana corregeix el platonisme, per al qual la frontera entre cels i terra ... era una veritable barrera insalvable» (Rovira Bellosó, *Societat i Regne ...*, pp. 110-111; el conjunt *veritable barrera* ja equival a *barrera insalvable*) > ... era una **barrera insalvable** / «Tampoc no crec, però, que es tracti d'un pur fet simplement repetitiu, sociològic» (ib., p. 163) > *Tampoc no crec, però, que es tracti d'un fet simplement repetitiu, sociològic*.
- 5) «La Pasqua de l'Esperit representa la sempre perenne juvenesa de l'Església i la ferma convicció que tota vida progressa sota el remoreig de l'Esperit» (d'un original, abans de ser corregit; la durada expressada per l'adv. *sempre* ja és inclosa en l'adj. *perenne*) > *La Pasqua de l'Esperit representa la **perenne** juvenesa de l'Església ...*
- 6) «Parlar permet la possibilitat del monòleg, però també del diàleg» (F. Torralba, *Per què creure?*, p. 172; el v. *permetre* inclou ja la idea de possibilitat) > *Parlar **permet el monòleg**, però també el diàleg* (o bé *Parlar **admet la possibilitat** del monòleg, però també del diàleg*).
- 7) «Al cap de trenta-cinc anys, em sembla que es pot dir que en Picanyol, en aquest sentit, s'ha fet creditor d'un *summa cum laude* ben merescut (A. Jané, text d'un programa d'exposició, nov. 2006; la loc. verbal *fer-se creditor* de ja inclou la idea expressada per *ben merescut*) > *Al cap de trenta-cinc anys, em sembla que es pot dir que en Picanyol, en aquest sentit, **s'ha fet creditor** d'un *summa cum laude* / «És una llàstima que el contingut dels papers esmentats no surti a la llum i que el nom d'aquesta dona, pionera en la seva època, no rebi el merescut reconeixement públic que li pertoca» (M. Serrà, *Verges*, p. 44; la idea de 'merescut' ja és expressada pel conjunt *que li pertoca*) > ... no rebi el reconeixement públic **que li pertoca**.*
- 8) «De portes enfora tot era com sempre: es llevava a l'hora habitual, trobava les mateixes persones i feia exactament el que corresponia fer cada dia, seguint la rutina monòtona de la seva feina» (A. Parareda, *Niàgara, el tro d'aigua*, p. 302; la idea de rutina ja inclou la de monotonia) > ... seguint **la rutina** de la seva feina (o bé ... seguint **la monotonia** de la seva feina) / «Que en el passat ja havia perdonat la mort de dos altres francesos i que no estava disposat a repetir-ho una altra vegada» (ib., p. 309; el v. *repetir* ja inclou la idea de 'fer una altra vegada') > ...
- i que no estava disposat a **repetir-ho** (o bé ... i que no estava disposat a **fer-ho una altra vegada**).*
- 9) «Però també cal tenir present que en el castellà i el català es poden donar també solucions lèxiques comunes que cal tenir en compte» (J. Bruguera, *Introducció a l'etimologia*, p. 42; el conjunt *cal tenir present* equival al conjunt *cal tenir en compte*) > *Però també **cal tenir present** que en el castellà i el català es poden donar també solucions lèxiques comunes*.
- 10) «Davant aquella mort esgarrifosa, com tantes altres, era impossible tancar els ulls. “Es mor i es mata més que no pas es viu —escrivia en el seu diari—. Morir o matar és més fàcil, aquí, és més a l'abast de tothom que no pas viure.” Va ser un procés rapidíssim de presa de consciència. No calia fer un gran esforç d'investigació per trobar les causes de tanta violència. En aquell far west llunyà la llei no podia arribar. En aquella terra l'única llei que valia era la que imposaven les armes» (F. Escribano, *Descaç sobre la terra vermella*, pp. 29-30; el mot *far anglès* ja vol dir 'llunyà'; de passada hi farem altres retocs) > ... *No calia fer un gran esforç d'investigació **per a** trobar les causes de tanta violència. En **aquella mena de far west** la llei no hi podia arribar ...*
- 11) «Segons Toynbee, allò que infon vitalitat a les societats i civilitzacions són les religions superiors ... Expropiades tals religions pel poder estranger, també la saba espiritual va minvant, sobretot en les elits conscients de la nació oprimida, les quals es debaten entre dilemes inviàbles i infructuosos, mancats de l'élan (alè) de creativitat, derivat del sacrifici i de l'amor» (LLENGUA NACIONAL, estiu 2000, p. 7; si hom usa un mot estranger d'aquest tipus [élan], se suposa que és perquè, en un context així, és més conegut o habitual que el mot català corresponent [alè] o que aquest no té les mateixes connotacions) > ... *mancats de l'**élan** de creativitat ...*
- 12) «La seva condició d'escriptor “**llettraferit**” fa que se'ns reveli com un personatge especialment abordable i accessible a través de la lectura, com si Cardó fos un home per a ser conegut i comprès, sobretot, en “lletres de motlle”» (J. Giró, *El catalanisme del Dr. Carles Cardó*, p. 12; *llettraferit* ja inclou la idea de 'escriptor') > *La seva condició de “**llettraferit**” fa que se'ns reveli ...*
- 13) «Valencians i mallorquins compartim una singularitat històrica molt especial, no sé si gosaria dir única, entre les terres i gents d'Europa. La de ser “regnes fundats en terres noves”» (*Escola Catalana*, des. 2001, p. 6; el conjunt *no sé si* se sobreposa al conjunt *no gosaria dir*) > *Valencians i mallorquins compartim una singularitat històrica molt especial, **no sé si** única* (o bé ***no gosaria dir** única*), entre les terres i gents d'Europa ...
- 14) «Al cap d'uns 100 milions d'anys, un dels planetes ja s'havia convertit en la nostra Terra que ara ens aixopluga, però aleshores encara amb una temperatura molt alta a la seva superfície» (d'un original, abans de ser corregit; la idea expressada pel possessiu *nostra* ja és expressada també per l'oració de relatiu *que ara ens aixopluga*) > ... *ja s'havia*

- convertit en la Terra **que ara ens aixopluga**, però aleshores ... / «Però, a més, en el sistema solar, tan jove, hi havia abundància de cometes i meteorits que contínuament bombardejaven la superfície terrestre deixant-hi també multitud de compostos orgànics, com ja hem vist que diu el Dr. Oró i també ara la major part dels astrofísics actuals» (ib.; la idea expressada per l'adv. *ara* ja és inclosa en l'adj. *actual*; de passada hi posarem unes majúscules) > *Però, a més, en el Sistema Solar, tan jove ... com ja hem vist que diu el Dr. Oró i també la major part dels astrofísics actuals* / «La primera persona esmentada em va facilitar diversa informació de la mina i la fàbrica en general, així com moltíssimes fotos des del començament de les primeres explotacions fins ara en l'actualitat» (AA. VV., *Treballs de recerca d'alumnes de batxillerat del Bages. Curs 2000-2001*, p. 74; l'expressió *fins ara* equival a l'expressió *fins a l'actualitat*) > ... *des del començament de les primeres explotacions fins ara* (o bé *fins a l'actualitat*) / «Actualment la casa que avui porta el núm. 8 del carrer Mirador, es coneix com can Ton de la Roca» (E. Garcia-Pey, *Toponomàstica de Sant Feliu de Codines*, p. 324; els adverbis *actualment* i *avui* són, en aquest context, sinònims; de passada hi farem altres retocs) > **Actualment** la casa que porta el núm. 8 del carrer del **Mirador** es coneix **com a** can Ton de la Roca.
- 15) «Llull presenta aquest procés com a contemplació. En la contemplació el cristià cerca trobar motius, raons i arguments que l'ajudin a entendre allò que creu i és enunciat en els articles de la fe, de forma que així pot satisfer les pròpies exigències intel·lectuals i pot acumular un arsenal de recursos per al diàleg amb els altres» (d'un original, abans de ser corregit; *cerca* ja implica el desig de *trobar*) > ... *En la contemplació el cristià cerca motius, raons i arguments que ...*
- 16) «Un llamp fulmina un jove caçador a les Franqueses del Vallès» (*Avui*, 16-8-2002, p. 1, titular; el v. *fulminar* inclou la idea de 'llamp', perquè vol dir 'colpir amb el llamp o amb llamps') > **Un llamp colpeix** un jove caçador a les Franqueses del Vallès
- 17) «Un cop coneguts els temps de l'Anticrist, cal anunciar-los sense por, car fins i tot en el supòsit que aquest anunci resultés estar equivocac, hauria ajudat molts cristians a convertir-se» (d'un original, abans de ser corregit; el v. *resultar* ja inclou la idea de 'estar') > ... *car fins i tot en el supòsit que aquest anunci resultés equivocac, hauria ajudat ...*
- 18) «Si no fos un judici forçat, es podria quasi dir que el profeta fa un cert abús arbitrari de la metàfora matrimonial en aquest c.23» (d'un original, abans de ser corregit; el mot *abús* ja inclou, més o menys, la idea d'arbitrarietat; de passada hi arreglarem una altra cosa) > ... *el profeta fa un cert abús de la metàfora matrimonial en aquest capítol 23.*
- 19) «Els abusos que ja hem notat en els capítols precedents tornen a reparèixer, amb una altra vestimenta, en el segle XIX, com si d'una constant històrica es tractés» (d'un original, abans de ser corregit; el prefix *re-* ja inclou la idea de 'tornar a') > **Els abusos que ja hem notat en els capítols precedents tornen a reparèixer**, amb una altra vestimenta ...
- 20) «Jo demano una gerra de cervesa negra, que és lleugerament tebiona. La cervesa d'aquest país, m'informa en Bob, és la millor del món» (d'un opuscle publicat en el 2001; com que *tebiona* ja és un adjectiu modificat pel sufix, hi sobra l'adverbi modificador) > *Jo demano una gerra de cervesa negra, lleugerament tèbia* (o bé **tebiona**). *La cervesa d'aquest país ...* / «Tens tota una fortunassa per a tu sola» (C. Forner, *A la vora del foc*, p. 48; com que *fortuna* ja és un substantiu modificat pel sufix augmentatiu, hi sobra l'adj. *tota*, que hi equival) > **Tens tota una fortuna** (o bé *Tens una fortunassa*) ...
- 21) «L'acte principal va ser la celebració d'una Eucaristia d'acció de gràcies. La missa va ser presidida pel bisbe Deig ...» (*Catalunya Cristiana*, 14-11-2002, p. 1; *eucaristia* ja vol dir 'acció de gràcies'; de passada observem que quan *eucaristia* equival a *missa* sol escriure's amb minúscula) > **L'acte principal va ser la celebració d'una missa d'acció de gràcies. L'eucaristia va ser presidida pel bisbe Deig ...**
- 22) «Probablement aquest article se m'ha allargassat més del compte» (*Llengua i Ús*, 3r quadrimestre 2002, p. 10; el v. *allargassar* ja equival a 'allargar més del compte') > **Probablement aquest article se m'ha allargassat** (o bé *Probablement aquest article se m'ha allargat més del compte*).
- 23) «[La descoberta del genoma humà] és una gran esperança de futur en l'eterna lluita dels humans per a millorar la salut durant la nostra existència i per allargar la nostra longevitat» (AA. VV., *Treballs de recerca d'alumnes de batxillerat del Bages. Curs 2001-2002*, p. 62; el mot *longevitat* ja connota la idea de llargada; de passada hi esmenarem una preposició) > ... *en l'eterna lluita dels humans per millorar la salut durant la nostra existència i per allargar la nostra vida* (o bé *i per augmentar la nostra longevitat*).
- 24) «El centenari del poeta Sánchez-Juan. Tot recordant la memòria d'un poeta important i massa oblidat» (*Avui*, 20-4-2004, p. 23, titular; el v. *recordar* ja implica la idea de memòria) > ... **Tot recordant un poeta important i massa oblidat** (o bé *Tot fent memòria d'un poeta important i massa oblidat*).
- 25) «Dir que a la Catedral [de Nàpols] hi havia tres mil persones vol dir que era curulla de gom a gom, amb el poble senzill de la parròquia de la «Sanità» ...» (*Foc Nou*, oct. 2004, p. 31; l'adj. *curull*, en aquest context, equival a *ple de gom a gom*; de passada hi farem un parell de retocs gràfics) > **Dir que a la catedral hi havia tres mil persones vol dir que era plena de gom a gom** (o bé **curulla**) **amb el poble senzill de la parròquia de la Sanità ...**
- 26) «El nom de Vilafranca té l'origen etimològic en la conjunció del mot llatí vila amb la paraula germànica derivada del llatí frank i vol dir ciutat lliure, exempta

- de taxes» (d'una publicació de Vilafranca del Penedès; l'etimologia ja és l'origen d'un mot; de passada hi farem altres retocs, fins i tot de contingut) > *El nom de Vilafranca té l'origen en la unió del mot llatí villa o del mot català vila, al seu torn procedent del llatí villa, amb la paraula germànica frank, utilitzada en la forma francus -a -um en llatí medieval, que vol dir ciutat lliure, exempta de taxes.*
- 27) «El context del feminisme català ve precedit de diversos esdeveniments magníficament exaltats i divulgats per les feministes europees de l'època, ja que l'any 1910 va començar a celebrar-se la Jornada del “Dia de la Dona Treballadora” (8 de març)» (d'un original, abans de ser corregit; els mots *jornada* i *dia* són sinònims) > ... *va començar a celebrar-se el “Dia de la Dona Treballadora”.*
- 28) «Basant-se en això, Espinalt indicava que els catalans, en general, sabem solucionar i sabem resoldre els quatre primers problemes ...» (d'un original, abans de ser corregit; els verbs *solucionar* i *resoldre* són sinònims) > ... *els catalans, en general, sabem resoldre els quatre primers problemes ...* / «Tornant altra vegada al pla col·lectiu, podem afirmar que la qualitat, la coherència i l'eficàcia d'un poble resideix en la seva manera de plasmar aquests signes» (ib.; el v. *tornar* ja implica la idea de 'altra vegada'; de passada hi esmenarem una discordança) > *Tornant al pla col·lectiu, podem afirmar que la qualitat, la coherència i l'eficàcia d'un poble resideixen en la seva manera de plasmar aquests signes* / «Poden tenir alguna influència sobre l'home les construccions que en major o menor concentració ajuden i col·laboren a configurar el seu ambient?» (ib.; els verbs *ajudar* i *col·laborar* són pràcticament sinònims) > ... *en major o menor concentració ajuden a configurar el seu ambient* / «Convindria tornar a recuperar i situar a la muntanya de Montjuïc el monument a Puig i Cadafalch» (ib.; la idea expressada pel v. *tornar [a]* ja va inclosa dins el v. *recuperar*) > *Convindria recuperar i situar a la muntanya de Montjuïc el monument a Puig i Cadafalch* / «Tinguem present en la nostra memòria que s'ha volgut i es vol despersonalitzar qualsevol manifestació del nostre esperit» (ib.; la loc. verbal *tenir present* ja implica tenir quelcom en la memòria) > *Tinguem present que ...*
- 29) «Festa major de Manresa. Guia completa de tots els actes» (*Regió 7, 27-8-2005*, suplement; si una cosa és completa ja vol dir que té tots els seus elements) > *Festa major de Manresa. Guia completa dels actes* (o bé *Guia de tots els actes*) / «... illuminà amb la seva doctrina tot el món sencer» (d'un original, abans de ser corregit) > ... *illuminà amb la seva doctrina tot el món* (o bé *illuminà amb la seva doctrina el món sencer*).
- 30) «El sufix *-esc* permet crear adjectius. Antigament permetia obtindre gentilicis, ús que avui dia és obsolet» (X. Rull, *La formació de mots*, p. 264; el mot *obsolet* ja implica la idea d'ús, encara que en negatiu; de passada hi retocarem una forma dialectal, no reconeguda pel DIEC2) > ... *Antigament permetia obtenir gentilicis, ús que avui dia s'ha abandonat.*
- 31) «Tingué l'objectiu clar d'ésser pintor des de molt jove, però la reflexió que li va fer el seu pare en recomanar-li que era molt important conèixer un ofici per a poder guanyar-se la vida, el portà a iniciar l'aprenentatge d'argent» (AA. VV., *Jaume Mercadé, pintor i orfebre*, p. 59; el v. *recomanar* ja connota que allò que es recomana és important) > ... *però la reflexió que li va fer el seu pare en dir-li que era molt important conèixer un ofici ...*
- 32) «Per llegir correctament un text, la puntuació té una importància cabdal en l'elocució» (*El català a TV3*, p. 203; la primera frase i la darrera vénen a dir el mateix; de passada hi retocarem una preposició) > *Per a llegir correctament un text, la puntuació té una importància cabdal* (o bé *La puntuació té una importància cabdal en l'elocució*).
- 33) «Sembla un fet que en aquest rodal hi hagué una o altra dependència de l'ordre del Sant Sepulcre que n'ha deixats molts –molts pergamins. A l'època del senyor bisbe Cartaña, foren traslladats a l'arxiu diocesà del bisbat, que és allà on són en aquest moment» (Pla, OC 38, p. 206; els termes *diocesà* i *del bisbat* són sinònims; de passada hi farem un altre retoc) > *Sembla un fet que en aquest rodal hi hagué una o altra dependència de l'orde del Sant Sepulcre ... foren traslladats a l'arxiu diocesà* (o bé *a l'arxiu del bisbat*) ...
- 34) «I, atès l'estil senzill i epistolar d'aquesta carta, em plau de recordar un detall molt personal que pot reforçar la meua afirmació de respecte i estima a coses castellanes d'Espanya» (R. Masnou, *Carta sobre nacionalismes*, versió cat. d'A. Soler, p. 82; l'adj. *epistolar* ja es refereixen a les cartes) > *I, atès l'estil senzill i epistolar d'aquest llibre, em plau ...* ♦

Clau bibliogràfica

BCI: *La Bíblia. Bíblia catalana. Traducció interconfessional*, Barcelona 1993.

CC/1: *Català complet / 1*, de Josep Ruaix i Vinyet, 2^a ed., Barcelona 2006.

DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, 2^a ed., Barcelona 2007.

Obs/1: *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*, de Josep Ruaix i Vinyet, Mojà 1994.

Obs/2: *Observacions ... / 2*, de J. Ruaix i Vinyet, Mojà 1995.

OC 33: *Obra completa*, vol. 33.

OC 34: *Obra completa*, vol. 34.

OC 38: *Obra completa*, vol. 38.

OC 41: *Obra completa*, vol. 41.